

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42

Şubat 2016 February 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SAKİN KENT HAREKETİNİN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME* AN EVALUATION ON THE DEVELOPMENT OF CITTASLOW MOVEMENT IN TURKEY

Onur DONAT**

Pınar Savaş YAVUZÇEHRE***

Öz

İtalya'da ortaya çıkan Sakin Kentler (Cittaslow) hareketi, küreselleşme olgusu ve hızlı yaşam tarzının kent toplumlarında meydana getirdiği olumsuz etkilere karşı ortaya çıkan tepkisel bir oluşumdur. Sakin Kentler, alternatif bir kentsel gelişim düşüncesi ile kent sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmayı ve sürdürülebilir bir yerel kalkınmayı amaçlar. Oluşum, 2009 yılında Seferihisar'ın Uluslararası Sakin Kent Birliği'ne üye olmasıyla birlikte Türkiye'de giderek yayılmış ve bilinirliğini arttırmıştır. Çalışmada; Sakin Kent oluşumunun ardındaki Yavaş Hareketi ve Yavaş Yemek akımı, Sakin Kentlerin ortaya çıkışı, üyelik süreci ve şartları, dünyadaki ve Türkiye'deki Sakin Kent örnekleri çerçevesinde irdelenmektedir. Çalışmanın amacı, Sakin Kent hareketinin Türkiye'de geldiği konumu ortaya koymaktır. Sakin Kentlerin ülkemizdeki kısa geçmişinde ortaya çıkan gelişmeler, atılan adımlar ve karşılaşılan sorunlar; Sakin Kentlerin Türkiye'deki gelişimini etkilemiştir. Türkiye'deki Sakin Kentlerin; ülke genelinde farklı bölgelere yayılmış yapısı, farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinden kentleri içermesi ve farklı siyasi partilerce idare olunan belediyeleri kapsamı özgün yönünü oluşturmaktadır. Çalışma, Türkiye'deki Sakin Kentlerin aldığı mesafenin değerlendirilmesi ve oluşum geleceğine dair ortaya konan öneriler açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yavaş Hareketi, Yavaş Yemek, Sakin Kent, Cittaslow, Türkiye.

Abstract

Cittaslow, born in Italy, emerged as a protest movement against the negative effects of globalization and the fast lifestyle in urban societies. Cittaslow aims to achieve a sustainable local development and increase the citizens' quality of life with an alternative urban development idea. The movement spread and increased awareness progressively in Turkey after that Seferihisar joined the International Cittaslow Association in the year of 2009. In the study, the Slow Movement and Slow Food as a background of the Cittaslow Movement, the emergence conditions, the membership process and requirements of Cittaslow are examined within the framework of examples in the world and Turkey. In this context, expressing the circumstance of the Cittaslow Movement in Turkey is the aim of this study. During the brief history of Cittaslow; emerging facts, putting efforts and challenges affected the development of Cittaslow in Turkey. The authentic side of the Cittaslow Movement in Turkey is the including towns which are from different part of the country, have socio-economic development level and local administrations ruling by different political parties. The study is significant in terms of the evaluation of the development of Cittaslow and the suggestions for the future of the movement in Turkey.

Keywords: Slow Movement, Slow Food, Slow City, Cittaslow, Turkey.

Giriş

Tarihsel süreçte çeşitli etkenlerle farklı coğrafyalarda farklı biçimlerde şekillenen kentler, özellikle Sanayi Devrimi ile başlayan ve küreselleşme süreci ile gelişerek yayılan daha hızlı ve birbirine benzer bir değişim sürecine girmişlerdir. Bu süreçte, hız olgusu giderek övülen ve kutsanan bir duruma yükselmiştir; öyle ki 1909 yılında kaleme alınan Fütürist Manifesto (italianfuturism.org, 2015)'da, dünyanın muhteşemliğinin yeni bir güzellik tarafından zenginleştirildiği, bu güzelliğin de hız olduğu belirtilir. Küreselleşen dünyada, Sanayi Devrimi'nin mirası hız olgusu sayesinde dünya değiştiği hızla gelişen kentler de bu değişim ve benzeşim sürecinden ciddi biçimde etkilenmektedir. Küreselleşmenin mekâna yansımaları, farklı coğrafyalardaki kentlerin giderek birbirlerine benzemesi sürecinde kendini göstermekte ve kentler giderek bir örnek hale gelmektedir (Kiper, 2008). Bu durumun sonucu olarak Sakin Kentler Birliği'nin kurucu başkanı Paolo Saturnini'nin belirttiği gibi; kentler giderek tek tip hale gelirken, kimliğini ve ruhunu kaybetmektedirler (Radstrom, 2011: 91).

Zaman içinde giderek büyüyen kentler; dünyadaki sosyal, ekonomik ve siyasi sorunların merkezinde yer almaya başlamıştır. Küçük kentler ise küreselleşme ve nüfusun seyrekleşmesi ile gelen ekonomik, demografik sorunlarla karşılaşmış; bu durum da yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik için sorun oluşturmuştur (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 39). 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dünya genelinde ortaya çıkan kentsel sorunlar ve küreselleşmenin etkilerine tepki olarak farklı kentsel gelişim akımları ve anlayışları ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda dünya genelinde; Eko-kentler (Eco-cities), Yeşil (Çevreci) Şehircilik (Green

* Bu makale, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yrd. Doç. Dr. Pınar Savaş Yavuzçehre danışmanlığında Onur Donat tarafından yazılan "Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi: Türkiye'deki Sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme" isimli yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Yüksek Lisans Programı mezunu.

*** Pamukkale Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

Urbanism), ABD’de ortaya çıkan Yeni Şehircilik (New Urbanism) gibi akımlar yer almaktadır. İngiltere’de ortaya çıkan Geçiş Kentleri (Transition Towns), Adil Ticaret Kentleri (Fairtrade Towns), İsveç’te ortaya çıkan Çevreci Belediyeler (Eco-municipality/Ecomuna), İrlanda’da gelişen Temiz Kentler (Tidy Towns) gibi çeşitli hareketler bulunmaktadır¹. Bu hareketlerin ortak noktaları ise genelde Avrupa merkezli olup gelişmiş ülkelerde yaygınlaşmalarıdır. Yukarıda sayılan amaçlarla kent özelinde ortaya çıkan oluşumlardan birisi de Sakin Kentlerdir. Alternatif bir kentsel gelişim modeli olarak çağın getirdiği hız olgusunun taşıdığı olumsuzluklara karşı kentsel kimliğini koruyan, yerel değerler üzerinde bir kalkınma ilkesini benimseyen Sakin Kent anlayışı, ülkemizde de karşılık bulmuş ve giderek yayılan bir hareket olmuştur.

Çalışmada, Sakin Kentlerin çıkış noktası Yavaş Hareketi ve Yavaş Yemek ile açıklanmaktadır. Sakin Kentlerin kuruluşuna uzanan tarihsel sürece ve gelişmelerin arka planına yer verilerek Sakin Kentlerin günümüzde dünyadaki ve Türkiye’deki geldiği nokta aktarılmaktadır. Ayrıca Sakin Kentler Birliği ve Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü hakkında teknik bilgiler verilip, Türkiye’deki Yavaş Yemek hareketi aktarıldıktan sonra Sakin Kentlerin ülkemizde nasıl geliştiği, yerel özellikleri, olumlu ve olumsuz koşulları ve geleceği tartışılmaktadır. Çalışma, Türkiye’de Sakin Kent hareketinin geleceği ve başarılı olması adına önerilerle sonlandırılmaktadır.

1. Yavaş Hareketi

Yavaş Hareketi, Yavaş Yemek ve Sakin Kent akımlarının fikri çıkış noktası olmuştur. Yavaş Hareketi, özünde küreselleşmenin dayattığı hayat tarzına karşı gelişmiştir. Bir anlamda, küreselleşmenin aşındırdığı değerlerin merkezine yerleştirilen bir ifade biçimi olmuştur. Yavaş Hareketi kurumsal bir hareket değildir, herhangi bir idari kurulu, ofisi, lideri vb. bulunmamaktadır (Honore, 2008: 18). Yavaş moda, yavaş turizm, yavaş mimari, yavaş sanat, yavaş kahve, yavaş okullar, yavaş eğitim, yavaş para, yavaş fotoğrafçılık, yavaş medya (Güven, 2011: 116) gibi sınır ve mekân tanımayan ve yaşamın pek çok alanında yavaş kavramının lafzı geçmektedir. Sakin Kentlerin oluşumuna düşünsel anlamda ilham kaynağı olan Yavaş Hareketi; hızlı yaşam tarzının ve baş döndürücü bir hızla dönen dünya tasavvurunun zıttı olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda hız; meşgul, aceleci, yüzeysel, saldırgan, sabırsız gibi sözcükleri temsil ederken, yavaş; sakin, dikkatli, düşünceli, sabırlı gibi sözcüklere karşılık gelmektedir (Honore, 2008: 15).

Dünyayı yüzyılların tarımsal üretim merkezli yapısından çıkararak Sanayi Devrimi giderek artan ulaşım, haberleşme ve üretim tekniklerini beraberinde getirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda kentler büyük sanayi kentlerine dönüşmüş, kırdan kente doğru artan göç olgusuyla beraber hızlı bir kentleşme süreciyle metropoller ortaya çıkmıştır (Batmaz ve Mutlu, 2013: 25). Ancak, sanayileşmenin getirdiği korkunç hız arttıkça, buna karşı olan tepkiler de giderek çoğalmıştır; hatta daha 19. yüzyılda sanayileşen ülkelerde Sanayi Devrimi’nin getirdiği sürekli hız ve durmaksızın üretim anlayışına karşı ciddi tepkiler meydana gelmiştir (Honore, 2008: 46). 20. yüzyılda hız olgusuna karşı giderek artan tepkisel yaklaşımlara Yavaş Hareketi de dâhil olmuştur. Yavaş Hareketinin en temel ve örgütlü unsurlarından biri olan Yavaş Yemek (Slow Food) akımının manifestosunda sanayileşmenin getirdiği hız olgusundan şöyle bahsedilir:

“...yüzyılımız Endüstri Devriminin izinde başladı ve gelişti, önce makine icat edildi sonra da bizlerin yaşam tarzı oldu. Hız tarafından köleleştirildik ve aynı sinsi virüse boyun eğdik: alışkanlıklarımızı bozan, özel hayatımıza müdahalede bulunan ve bizleri fast food tüketmeye zorlayan ‘Hızlı Hayat’...(Slow Food Manifestosu, 1989)”

Hız olgusu, özellikle 80’li yıllardan itibaren giderek tartışılan ve etkileri artan küreselleşme kavramı ile daha belirgin ve hissedilir olmuştur. Küreselleşmenin etkisi, artan teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim ve ulaşım ağındaki hızlı ilerleme sonucu artmıştır. Küreselleşme bugün de etkisi dünyanın tamamında hissedilen kuşatıcı bir konumdadır. Küreselleşme kavramı; ülkeler, sistemler ve rejimler arası farklılıkları yok sayan bir ideali savunmaktadır (Ökmen, 2005: 541-542). Küreselleşmenin toplumları en fazla etkilediği unsurlardan biri, toplumların geçmişten gelen değerlerinin ve kimliklerinin ifadesi olması nedeniyle kültür kavramı gelmektedir. Küreselleşmenin kültür üzerindeki etkisi iki kısımda ifade edilebilir; birincisi kültürleri dönüştürerek ortak bir küresel kültür çıkmasına neden olmaktadır, ikincisi ise yerel kültürel farklılıkların tanınırlık ve gücünün artmasını sağlamaktadır (Toksöz vd., 2009: 13).

Yavaşlık kavramının küreselleşmeye farklı açıdan yaklaşan bir anlayış olduğu düşünülmektedir, Yavaş Yemek ve Sakin Kent akımlarının öncüsü Carlo Petrini bu olguyu erdemli küreselleşme olarak ifade eder (Honore, 2008: 17). Bu kapsamda Yavaş Hareketi; içinde bulunduğumuz sosyal ve ekonomik sisteme radikal bir karşı çıkış hareketi değildir fakat bu sistemin getirdiği çeşitli olumsuzluklara yönelik değişimci bir tutum sergilemektir. Bu yaklaşım, Yavaş Hareketi ile uyumlu biçimde Sakin Kent hareketinin de bakış açısını oluşturmaktadır. Sonuçta küreselleşme salt iyi ya da salt kötü değildir, ancak bir realite ve işleyen bir süreç olduğu ifade edilebilir (Ökmen, 2005: 544). Dolayısıyla, Sakin Kent anlayışı küreselleşme olgusunun reddine veya onun karşılığına değil, onun yol açtığı olumsuzluklara karşı bir duruş felsefesini temel

¹Detaylı bilgi için internet siteleri: <http://www.ecocitybuilders.org/>, https://en.wikipedia.org/wiki/Green_urbanism, <http://www.newurbanism.org/newurbanism/principles.html>, <https://www.transitionnetwork.org/>, <http://www.fairtradetowns.org/>, <http://www.sekom.se/index.php/in-english>, <http://www.tidytowns.ie/>.

almaktadır. Bu noktada “*think global act local*” olarak ortaya konan küresel düşünüp yerel davranma anlayışının ifade ettiği global ve glokalleşme kavramları Sakin Kentlerin izlediği yol için de ifade edilebilir (Pink ve Servon, 2015: 330).

2. Yavaş Yemek (Slow Food)

Sakin Kent düşüncesinin dayandığı temelleri anlamak için Yavaş Yemek hareketinin üzerinde durulması gerekmektedir. Yavaş Yemek², dünyada yayılan Yavaş Hareketi anlayışından çıkan en örgütlü ve yaygın sivil harekettir. (Knox ve Mayer, 2006: 325). Yavaş Yemek³ hareketinin bugün, dünyanın 120’den fazla ülkesinde sayısı 1500’e varan sofraya meclisleri (convivium), 100.000’in üzerinde üyesi ve 160’tan fazla ülkede bağlantısı vardır (Radstrom, 2011: 95). Kuruluşundan bu yana geçen 30 yılda; ‘iyi, temiz, adil gıda’ ilkesiyle herhangi bir devlet ya da devletlerarası bir organizasyona bağlı olmadan ciddi bir örgütlenme ve yayılma sağlayabilmiştir. Kuruluşundan bu yana hareketin merkezi İtalya’da yer alan Bra kenti (aynı zamanda Sakin Kentlerin kurucu 4 kentinden biridir) ve başkanı ise Sakin Kent hareketinin kuruluşuna da öncü olan İtalyan yazar ve aktivist Carlo Petrini’dir (slowfood.org, 2015).

Kendi kendine yetebilen topluluklar, küresel pazarların yerel pazarlar karşısındaki egemenliği sonucunda kimliklerine olan bağlı yitirmekte dirler (Radstrom, 2011: 106). Petrini’ye göre ise yemek, insanın kimliğini belirleyen birincil faktörlerdendir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 118). Bu nedenle Yavaş Yemek, kaybolmaya yüz tutmuş ve hızlı dünyaya yenik düşen tatları ve yemekleri yeniden keşfedip bunları ekonomik açıdan piyasaya kazandırmayı hedeflemektedir (Honore, 2008: 62). Bu lezzet, yeri geldiğinde bir bal çeşidi veya peynir türü olabildiği gibi belli bir yörede yapılan az bilinen bir yemek olarak da düşünülebilir.

Yavaş Yemek hareketi ile yerel halk tarafından işletilen yerel restoranlar ve çiftlikler gibi mekânların yaşatılması ve etkinliğini sürdürebilmesi de hedeflenmektedir. (Öztürk, 2012: 63). Yavaş Yemek hareketinin yaygınlaşması ile hızlı yemek kültürü daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır. Örneğin, dünyada hızlı yemek kültürünün sembolü haline gelen McDonalds, 2002’de ilk maddi kaybını yaşamıştır (Honore, 2008: 66).

3. Sakin Kentler

Yavaş Yemek hareketinin dünyadaki yayılma başarısı, bu felsefeyi kent hayatının tüm alanlarına yaymaya çalışan Sakin Kent kavramının doğuşu için teşvik edici olmuştur (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 120). 1999 yılında İtalya’nın Greve in Chianti kenti Belediye Başkanı Paolo Saturnini’nin girişimleriyle Yavaş Yemek hareketinin öncüsü Carlo Petrini ve İtalya’daki dört kentin (Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano) belediye başkanları bir araya gelerek Sakin Kentler Birliği’nin temelini atmışlardır (cittaslow.org, 2015a). Sakin Kentlerin felsefesi, üyelik kriterleri ve örgütlenme biçimi kısa zamanda İtalya’nın dışına çıkarak başta Avrupa olmak üzere farklı ülkelerdeki kentlere yayılmıştır.

Uluslararası kullanımda olan resmi adıyla Cittaslow, İtalyanca ‘citta’ (kent) ve İngilizce ‘slow’ (yavaş) sözcüklerinin birleşiminden oluşturulmuş bir sözcüktür ve 2001 yılında yürürlüğe giren Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü’nün ilk sayfasında Sakin Kent hareketi bu adla yer almaktadır. İtalyancadaki ‘citta’ sözcüğü bu dilde şehir, kasaba ve köy sözcükleri yerine kullanılmaktadır; İngilizcedeki tam anlamsal karşılığı ise *city* yerine *town* olarak geçmektedir (Pink ve Servon, 2015: 338). Yavaş (sakin) fenomeninin anlamı ise Latincedeki *festina lente* -yavaşça acele etmek- deyimini ifade edilmektedir (cittaslow.org, 2015).

Sakin Kentlere, Yavaş Hareketinden geçen yavaşlık kavramı daha iyi bir yaşam kalitesine karşılık gelmektedir (Radstrom, 2011: 94). Sakin Kentin içerdiği yavaşlama özlemi uyuşukluk ya da geri kafalılık değil aksine geleneği koruyup modern dünyanın iyi yanlarını sonuna kadar benimsemektir; örneğin ilk Sakin Kentlerden Orvieto’nun eski Orta Çağ meydanından sessizce geçen elektrikli otobüsler gibi yeniliği olumlu yönde kullanabilmektir (Honore, 2008: 89). Teknolojik gelişmeleri yermek yerine geleneksel alışkanlıkların olumlu yanlarına vurgu yapılır. Sözelimi kentte araç kullanmak yerine yürüyüşü tercih etmek sağlık ve çevrenin korunması açısından daha faydalı bir eylemdir. Hatta sosyal etkileşimi artırma olanağı verir ve yaşanan kente daha fazla aidiyet duygusu kazandırır, bu sayede insana yaşadığı kente farklı açıdan bakma fırsatı sunar (Radstrom, 2011: 94).

Farklı coğrafyalarda yer alan Sakin Kentlerin ortak paydası; sürdürülebilir gelişim modeli, yüksek yaşam kalitesi, yerel kalkınma, kent kimliğinin korunması gibi amaçlardır. Sakin Kentler çoğunlukla az bilinen sıradan kentlerdir, fakat onların kendi kimliklerini koruma bilinci ve kentte yaşayan insanlar için hayatı kolay ve keyifli hale getirme hedefleri vardır (Knox, 2005: 7). Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü’nde (Md. 2) Sakin Kentlerin hedefleri arasında kentte iyi/kolay yaşam kültürünü; araştırma, deneme ve çözüm uygulamaları vasıtasıyla destekleme ve yaygınlaştırılması yer almaktadır.

1999 yılında, İtalya’nın Orvieto kentinde Birlik yapısına kavuşan Sakin Kentleri ortaya çıkaran sürecin, arka planda daha geçmişe gittiği görülmektedir. Sakin Kentlerin ortaya çıkışına uzanan süreç ile (Yavaş Yemek ve Yavaş Hareketinde olduğu gibi); dünyada 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan

² Türkçe yazımda *food* sözcüğü üzerinde mutabakat yoktur beslenme ve gıda olarak da telaffuz edildiği görülmüştür.

³ Detaylı bilgi için bkz. <http://www.slowfood.com/international/3/our-structure> (erişim 28.06.2015).

sürdürülebilir kalkınma, çevresel ve kentsel sorunlar üzerine oluşan farkındalık arasında yakın bir bağ vardır. 1972 Stockholm Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı ile başlayan kentsel ve çevresel sürdürülebilirlik üzerine dünya ölçeğindeki gelişmeler ile Sakin Kentlerin prensipleri, hedefleri ve uygulamaları arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

3.1. Uluslararası Sakin Kentler Birliği'nin Kurulması

1986 yılında ortaya çıkan ve hızla yayılan Yavaş Yemek hareketi Sakin Kent fikrine de örnek teşkil etmiştir. Yavaş Yemek hareketinin yerel üreticiyi ve yerelin geleneksel ürünlerini destekleyici anlayışı Sakin Kentlerin bu anlayışı kentsel perspektifte ele almasına ilham kaynağı olmuştur (Radstrom, 2011: 93-96). Ancak kurumsal yapılanma farklı biçimlerde gelişmiştir. Sakin Kentler belediyelerin oluşturduğu, dolayısıyla kamu kurumlarının içinde yer aldığı bir yapı iken; Yavaş Yemek hareketi tam anlamıyla bir sivil toplum hareketidir. Ancak her iki hareket de benzer hedef ve duruşu paylaşan birbirine bağlı yapılardır (Radstrom, 2011: 94). Sakin Kentlerin Yavaş Yemek hareketi ile olan somut bağı ve işbirliği Tüzükte (Md. 21) de ifade edilmiştir.

90'lı yılların sonunda, Sakin Kentler Birliğine giden süreç somut bir aşamaya gelmiştir. Carlo Petrini, şimdiki Sakin Kentler Birliği'nin yer aldığı Orvieto'da 1997'de toplanan Dünya Yavaş Yemek Kongresi'nde sakinlik felsefesini benimseyen kentlerin ortak bir çatı altında toplanması fikrini dile getirmiştir (Miele, 2008: 136). Petrini'nin bu konuşmasından iki yıl sonra Sakin Kentler Birliği somut biçimde hayata geçirilmiştir. Orta İtalya'da yer alan eski bir Orta Çağ kenti olan Orvieto'da 1999 Ekiminde bir araya gelen dört belediye başkanı; çevrenin kirlenmesini önlemek, yerel kültür ve geleneklerin korunması, yerel üretimin teşviki ve yöresel mutfağın yaşatılması gibi konuları içeren bir dizi prensip üzerinde uzlaşmaya varmışlardır (Knox, 2005: 6). Sonrasında bu kentler, kriterler halinde belli başlıklarda düzenlenen Sakin Kent ilkelerini ve felsefesini önce İtalya ardından da Avrupa geneline yaymaya çalışmıştır.

Sakin Kent hareketinin merkezinin İtalya olması, oluşumun en fazla burada yayılmasını sağlamıştır. Sakin Kentlerin niçin İtalya'da doğup geliştiği sorusunun kesin bir yanıtı olmamakla birlikte bu ülkenin tarihten gelen kendine özgü yapısının etkili olduğu söylenebilir. Yavaş Yemek gibi Sakin Kentin de İtalya'da ortaya çıkışında bu ülkenin (yerel) yemek geleneklerine oldukça bağlı olmasının ve 'tatlı hayat (*la dolce vita*)'ın ülkesi olarak anılmasının payı olmalıdır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 132). İtalya geleneksel olarak bölgesel ve yerele dayalı kimliğin güçlü olduğu bir ülkedir, tarihsel arka planda İtalyan kent devletleri bugünkü modern İtalya'yı vücuda getirmişlerdir. Bu oluşum bölgesel kimlik ve yönetim anlayışının da temelini oluşturmuştur. Ayrıca bugün de İtalya'da geçmişten gelen bölgesel kimlikler varlığını sürdürmekte olup Sakin Kentin İtalya'da doğup gelişmesinin nedenlerinden birisinin bu durum olduğu düşünülebilir (Radstrom, 2011: 110). Sakin Kentler Birliği, kentlerin katılımına ve işbirliğine ihtiyaç duyan bir oluşumdur. İtalyan kent devletleri Orta Çağ'da aralarında ilk konsoloslukları kuran kent devletleriydi, bu bakımdan kentler arasındaki etkileşim ve işbirliği kültürünün oldukça eskiye dayandığı söylenebilir.

3.2. Sakin Kent Üyelik Süreci ve Üyelik Kriterleri

Sakin Kentler Birliği'ne üyelik için iki temel şart; üye olacak kentin i) nüfusunun 50.000'in altında (Birliğin istisnai kararları hariç) olması ii) il/eyalet merkezi durumunda olmaması şartıdır. Sonrasında, Sakin Kent üyelik kriterleri olarak kabul edilen kriterlere belirli bir uyum gerekmektedir. Birliğin olağan üyeleri belediye başkanlığına sahip, Sakin Kent unvanı almış kentlerdir. Bununla birlikte Birliğe üyelik yerine destek olma amaçlı katılım olanağı da sunulmuştur ve Tüzükte iki grup altında ifade edilmiştir: i) Cittaslow Destekçileri; Birliğe destek veren bölgeler, iller, büyük kentler, belediye birlikleri vb. gibi yapılardan oluşur, ii) Cittaslow Dostları ise Birliğe destek veren dernekler, odalar, kamu kuruluşları, özel şirketler vb. gibi unsurlardan meydana gelir. Birliğe üye kabul edilen kentler Uluslararası Cittaslow Tüzüğündeki tüm maddeleri istisnasız olarak kabul etmiş sayılırlar (Md. 9, 10, 11).

Birlik üyeliği aday kentin belediye yönetiminin inisiyatifinde yürüyen bir süreçtir. Birliğe üye olmuş bir kent, belediyesinin aldığı karar sonucu Birlikten dilediği zaman ayrılabilir. Temel şartları sağlayan ve Sakin Kent olmak için iradesini Birliğe (bulunduğu ülkede Ulusal Ağ kurulmuş ise oraya başvurulur) resmi başvuru yaparak beyan eden kentin/belediyenin önüne Birliğe üyelik kriterleri çıkar. 7 farklı kategori halinde gruplandırılan üyelik kriterlerinin, 1999 yılından beri bazı değişiklikler geçirse de temel başlıkları değişmemiştir. 2014 yılından itibaren, sayısı 72 olan üyelik kriterleri farklı başlıklar altında gruplandırılmıştır:

- Enerji ve Çevre Politikaları (12)
- Altyapı Politikaları (9)
- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları (17)
- Tarımsal, Turistik ve Sanatkarlara Yönelik Politikalar (10)
- Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Politikalar (10)
- Sosyal Uyum (11)
- Ortaklıklar -Yavaş Yemek ile ilgili bölüm- (3)

Kriterler, Sakin Kent anlayışının somut biçimde ifadesi ve Sakin Kent olmanın anahtarıdır. Üyelik kriterlerinin bazıları uyulması zorunlu kriterlerdir, bunun yanında kriterlerin toplamına en az %50 oranında bir uyum beklenir. 1'den 5'e kadar derecelerde her bir kriterin puanlaması sonucu yeterli bulunan kentler Sakin Kent unvanını kazanırlar ve takip eden ilk uluslararası toplantıda ilan edilirler⁴. Üyelik süreci tamamlandıktan sonra bir diğer önemli nokta, Tüzükte belirtildiği üzere üye kentlerin 5 yılda bir denetlenmesi hususudur.

3.3. Dünya'da Sakin Kentler

1999 yılında 4 İtalyan kenti ile başlayan Sakin Kentlerin kuruluş süreci, 16 yıl sonra 30 ülkede, sayısı 208 kente ulaşan uluslararası bir yapıya dönüşmüştür (cittaslow.org, 2015c). Sakin Kentler Birliği günümüzde Yeni Zelanda'dan Kanada'ya, Japonya'dan Portekiz'e uzanan geniş bir coğrafyaya yayılan bir oluşumdur. Dünyada Sakin Kentlerin en fazla olduğu ülke hareketin doğduğu İtalya'dır. Polonya, Almanya ve Güney Kore'den sonra Türkiye, dünyada en fazla Sakin Kentin bulunduğu ülkedir. Ancak, dünyada dengeli bir dağılımdan söz etmek mümkün değildir. Yavaş Yemek akımı dünya çapında geniş bir kitleye ve birliğe ulaşırken, Sakin Kent akımı ise çoğunlukla Avrupa'da kalmış bir konumdadır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 116). Türkiye'nin de Avrupa dışı değerlendirildiği bir durumda zaten %38 kadarı İtalya'da olan Sakin Kentlerin %72'si Avrupa'da yer almaktadır.

Sakin Kentlerin dağılımına bakıldığında; çoğunlukla gelişmiş/kalkınmış ülkeler kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksine (2014) bakıldığında; Sakin Kentlerin bulunduğu ülkelerden Türkiye, Güney Afrika, Çin ve Kolombiya dışındaki ülkelerin tamamı yüksek gelişmişlik düzeyindeki ülkelerdir. Ancak bu durum beklenmedik bir sonuç değildir. Honore (2008: 278) gelişmişlik düzeyindeki artışı yavaşlamanın lehine değerlendirerek, gelişmiş ülkelerde nüfusun giderek yaşlandığını ve bunun da yavaşlamayı desteklediğini belirtir. Ülkeler arası Sakin Kentlerdeki dağılım farklılığı ülke içinde bile görülebilir ki Almanya, Polonya gibi bazı ülkelerde Sakin Kentler belli bölgelerde yoğunlaşmıştır.

Dünyanın değişik coğrafyalarında Sakin Kentlerin sayısı giderek artarken, kentleri Sakin Kent olmaya iten etkenlerin neler olduğu sorusu, birebir kentler özelinde yanıt aranabilecek bir konudur. Kentlerin Sakin Kent unvanını kazanmakta farklı nedenleri olmaktadır. Örneğin Hollanda'da büyük kentlerin arasında kalmış Midden-Defland kentinde Sakin Kent; giderek yok olan yeşil alanların korunup çoğaltılması, kentin tarımsal karakterinin yaşatılması ve turizmin geliştirilmesi için benimsenmiştir (Dalgakıran ve Doğrusoy, 2011: 134). Dünyadaki tüm Sakin Kentler kendilerine has nedenlerle Sakin Kent olma yoluna giderek üyelik kriterlerinin ışığında çeşitli projeler ve uygulamalarda bulunurlar.

4. Türkiye'de Yavaş Yemek Hareketi

Sakin Kent hareketine ilham kaynağı olan Yavaş Yemek hareketinin Türkiye'deki durumu, Sakin Kentler için devam eden süreci ve gelinen noktayı incelemek açısından önemlidir. 1986 yılında Roma'daki İspanyol Merdivenleri yanına açılan McDonalds'ın tabaklar dolusu makarna atılarak protesto edilmesi, hem fastfood/ayaküstü yemek kültürüne bir tepki hem de tarihi meydanın estetiğine yapılan müdahaleye karşı çıkıştır. Aynı yıl Türk toplumunu fast food kültürü ile tanıştıran ilk McDonalds Restoranı (mcdonalds.com.tr, 2015) İstanbul'da Taksim'de açılmıştır. Zaman içinde Türkiye'de de tıpkı dünyanın farklı ülkelerinde olduğu gibi hızlı yemek anlayışına karşı tepkiler başlamıştır. Yavaş Yemek hareketinin Türkiye'deki benzeri olarak 1999'da kurulan Sefertası Hareketi geleneksel lezzetlerin korunup yaşatılması için faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda fastfood/ayaküstü tarzı tüketime karşı çıkmayı, evde yemek pişirmeyi, aile sofralarını, sağlıklı beslenmeyi ve israfı önlemeyi benimsemiştir. Bu oluşuma adını veren sefertası da korumayı, taşımayı sembolize etmektedir (Özkan, 2011: 19).

Slow Food Anadolu'nun kurulması ile Yavaş Yemek hareketinin Türkiye'deki etkinlikleri daha örgütlü bir yapıya dönüşmüştür. Günümüzde Yavaş Yemek hareketi farklı proje ve girişimler altında giderek yaygınlaşmış durumdadır. Türkiye'nin farklı yörelerinde 23 adet Slow Food Convivium'u ve Toprak Ana (Terra Madre) ağında yer alan 36 adet yerel üretici birliği ve eğitsel birlik bulunmaktadır. Ayrıca Foça ve Gökçeada pazarları dünya genelinde belli üyelik kriterleri gerektiren Yeryüzü Pazarları ağına katılmıştır. Türkiye'den 49 adet ürün izlenmesi ve korunması suretiyle Lezzet Gemisi (Ark of Taste - Nuh'un Gemisine göndermede bulunur) projesi kapsamına alınmış ve 2 adet ürün de yok olma tehlikesinde olan ürünlerin canlandırılmasını teşvik eden Slow Food Presidia kapsamına alınmıştır. Ayrıca Türkiye'de kurulan İstanbul Slow Food Gençlik Ağı da uluslararası Yavaş Yemek hareketinin bünyesindeki Yavaş Yemek Gençlik Ağı'nın bir parçası olarak faaliyet göstermektedir (slowfood.com, 2015).

5. Türkiye'de Sakin Kentler

Türkiye'nin Sakin Kent macerası, 2009 yerel seçimlerinde Seferihisar Belediye Başkanı seçilen Tunç Soyer'in, Seferihisar'ı Türkiye'nin ilk Sakin Kenti yapmak için harekete geçmesi ile başlar. Üyelik kriterlerini yerine getirmek adına, 6 ay gibi kısa bir sürede Seferihisar'ın merkezinde ve özellikle deniz kıyısındaki Sığacık Mahallesi'nde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Sakin Kent üyelik kriterlerinin en az %50 karşılandığının ve uygunluğunun incelenmesi

⁴ Tüzük, s.23, 24 ve 25'inci sayfalardan derlenmiştir.

için aday kent, Birliğin görevlileri tarafından ziyaret edilir ve yerinde incelenir (Pink, 2008: 97). Ancak, bu durum 2009 Kasımında Seferihisar için geçerli olmamış, İtalya'ya başvuru dosyasını gönderen Seferihisar, Başkan Tunç Soyer'in ara toplantıda yaptığı sunum sonrası Türkiye'nin ilk Sakin Kenti olarak tescil edildi ve salyangoz logosuna sahip oldu (Gazete Seferihisar, 2010: 5). Seferihisar, Sakin Kent olduktan sonra "Cittaslow (Sakin Şehir) kriterleri ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda; Seferihisar'ın tarih, kültür ve değerlerine sahip çıkarak; demokratik, katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı ile kentsel gelişim seviyesini artırmak ve Seferihisar'da yaşanabilir bir çevre oluşturmak" (Seferihisar Belediyesi, 2010) anlayışını benimsemiştir.

Seferihisar, Türkiye'deki ilk Sakin Kent olarak önemli bir sorumluluğu da üstüne almıştır. Türkiye'nin Sakin Kent başkenti olarak, hareketin ülkedeki referans noktası konumuna gelmiştir (Baybars vd., 2015: 133). 2009 yılı öncesinde Türkiye'de tanınırlığı az olan Sakin Kent hareketi zamanla ülke genelinde daha bilinir hale gelmiştir. Bu noktada, Seferihisar ve ona Sakin Kent unvanını getiren Belediye Başkanı Tunç Soyer, Sakin Kent anlayışının Türkiye'de yayılması ve yeni kentlerin bu akıma dâhil olmasında Ulusal Koordinatörlüğün de merkezi olarak kilit bir rol oynamaktadır.

Türkiye'deki Sakin Kent unvanı almak isteyen kentler, somut girişimlerde bulunarak doğrudan Seferihisar Belediyesi'ne müracaat etmeye başlamışlardır. 2011 yılında Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale), Taraklı (Sakarya) ve Yenipazar (Aydın) kentlerinin katılımıyla Sakin Kentlerin sayısı 5'e yükselmiş ve Türkiye Ulusal Ağının kuruluşu mümkün olmuştur. 2012 yılında Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli) ve Yalvaç (Isparta) kentleri Sakin Kent unvanı almıştır. 2013 yılında Halfeti (Şanlıurfa) ve 2015 yılında Şavşat (Artvin) kentlerinin de Birliğe katılımı ile Türkiye'deki Sakin Kentlerin sayısı 10'a ulaşmıştır.

Harita1: Türkiye'deki Sakin Kentler

Kaynak: cittaslowturkiye.org sitesinden alınan bilgilerle derlenmiştir

Türkiye'deki Sakin Kent anlayışının Tunç Soyer'in "Sakin şehir kriterleri yerine getirildiğinde, ortaya bir yerel kalkınma modeli çıkıyor. 'Sakin Şehir', sadece Seferihisar için önemli değil, aynı zamanda yerel bir kalkınma modelidir. Yerli üretimin korunması, küçük işletmeler ile köy ürünleri kullanımını öngören koşullar var" (Radikal, 2010) şeklinde ifade ettiği gibi yerel bir kalkınma modeli olarak sunulması önemli bir başlangıç noktasıdır. Türkiye'nin sosyo-ekonomik gerçekliklerinden biri bölgeler arasındaki eşitsizliktir. Bu noktada Sakin Kentlerin farklı coğrafi bölgelere yayılması olumlu bir durumdur ve etraflarına model olan bir yerel kalkınma örneği oluşturması bakımından önemlidir. Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2004 yılında yayımladığı ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliğine ilişkin raporda; 871 ilçe arasında Seferihisar (61) ve Gökçeada (118) 2. derece gelişmişlik grubunda yer alırken; Ula (212), Vize (219), Yenipazar (298), Yalvaç (391) ve Perşembe (427) 3. derece; Taraklı (505) ve Şavşat (555) 4. derece; Halfeti (809) ise 6. ve son düzey gelişmişlik grubunda yer almaktadır (Dincer ve Özasan, 2004). Türkiye'deki Sakin Kentlerin farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinden oluşması, Sakin Kent hareketinin Türkiye'de gelişimine katkı yaparak ve hareketin kısıtlı bir çevrede uygulanan elitist bir model olmasına engel olabilecektir. Benzer bir durum, farklı siyasi partilerin yönetimde yer aldığı belediyelerin Sakin Kent hareketinde yer alması bakımında da önemlidir. Türkiye'deki 10 Sakin Kentin belediye yönetimlerinde, TBMM'de grubu olan tüm partilerin temsilcisi vardır. Her bir siyasi parti en az bir Sakin Kentin belediye başkanlığını elinde bulundurmaktadır. Tüm bu nitelikler Sakin Kent anlayışının Türkiye'deki yaygınlaşması ve sahiplenilmesinin önünü açan unsurlardır.

Sakin Kent unvanının getirdiği tanıtım fırsatı ve turizmi geliştirme olanağı da Sakin Kentlerin Türkiye'deki kısa geçmişinde öne çıkan unsurlar olmuştur. Sakin Kent hareketi, doğrudan turizm hedefleyen ya da kentin turizm destinasyonu olmasını amaçlayan bir anlayışta değildir (Kaya ve Yurtseven, 2011: 93). Ancak dolaylı olarak, Sakin Kent anlayışı kentlerin turizmde rekabet gücünü arttıran ve sürdürülebilirliği destekleyen bir yol haritası sunmaktadır (Karaahmet ve Yıldırım, 2013: 15). Bu nedenle, Türkiye'de Sakin Kentlerin yaygınlaşmasında turizm olgusunun oldukça önemli olduğu söylenebilir. Zira turizm olgusuna yönelik olarak tanıtım kısmının Türkiye'deki Sakin Kentlerde oldukça ön planda olduğu görülmektedir. Bu noktada Sakin Kent hareketi, Türkiye'de bir tanıtım ve

pazarlama anlayışı olarak öne çıkmaktadır (Ergüven, 2011: 208). Sakin Kent unvanının kentin tanınırlığına hem turizm açısından hem de kente özgü ürünlerin pazarlanması açısından fırsat sağladığı düşünülebilir.

Sakin Kent kriterlerine yönelik uygulamaların ve kavramının sürdürülmesinde kilit konumda belediyeler (hatta belediye başkanları) bulunmaktadır. Ancak belediye yönetimlerinin değişimi kavramın sürdürülebilirliğine ket vurabilir (Baybars vd., 2015: 140). Türkiye’de her 5 yılda bir gerçekleşen yerel seçimler sonucu yönetimdeki belediye başkanı ve/veya siyasi parti değişebilmektedir. Örneğin kısa süre önce gerçekleşen 2014 Marttaki yerel seçimler önemli bir geçiş süreci olmuştur. Bu seçimlerde o tarihteki 8 Sakin Kentin (kapatılan Akyaka Belediyesi⁵ ayrı tutulursa) Seferihisar ve Taraklı hariç belediye başkanlarının 6’sı değişmiştir, bu değişimlerin 3’ü mevcut belediye başkanlarının aday ol(ma)mayışı, 3’ü ise mevcut başkanların seçimleri kaybetmesi sonucu gerçekleşmiştir. Türkiye’deki 9 kent 2009-2014 arası dönemde Sakin Kent unvanı almışlardır bu nedenle mevcut belediye yönetimindeki değişimler sürecin devamı açısından sorun oluşturmuştur. Belediye yönetiminin değişmesinin sakıncaları bir sonraki belediye yönetiminin Sakin Kent sürecini bitirmek istemesine kadar varabilir ki dünyada İngiltere’nin ilk Sakin Kenti Ludlow⁶ gibi örnekleri de bulunmaktadır.

Keçecizade Fuat Paşa, 19. yy Osmanlı Modernleşmesini ifade ederken; “Bir memlekette iki kuvvet olur, biri yukarıdan biri aşağıdan gelir. Bizim memlekette yukarıdan gelen kuvvet cümlemizi eziyor. Aşağıdan ise bir kuvvet hâsil etmeye ihtimal yoktur” demektedir. Yerelde seçilmiş belediye kurumu olmasına rağmen onun da üstünde merkezi kurumların yaklaşımı ve Türkiye’de yerel yönetimler üzerindeki merkezin vesayeti Sakin Kentlerin üzerinde etkili olmaya devam edecek etkenlerdir. Buna karşılık Türkiye’deki Sakin Kentlerin serencamını belirleyen unsur aşağıdan ‘kuvvet hasıl etmek’ olacaktır. Sonuçta Sakin Kent hareketini benimsetebilmenin en önemli yolu, onu kent sakinlerinin geneline yayabilmektir. Aksi takdirde Sakin Kentin Türkiye’deki gelişiminin belli bir grup tarafından üstlenilip tekeline alınması ve toplumun belli bir kesimine aitmiş izlenimi oluşması Sakin Kentin Türkiye’deki geleceği açısından sorun oluşturacaktır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 191).

Gelişmiş ülkelerdeki küçük kentlerin birçoğu geleneksel pazar kentleri olarak kurulmuştur ancak tarih, yerel kültür ve ekonomik açıdan farklılıkları bulunmaktadır. Bu kentlerin küçük olarak kalmaları sanayi çağının belli yerlere yığılan ekonomik gelişimi ve ulaşım sistemlerinin dışında kalmaları sonucu olmuştur (Knox ve Mayer, 2010: 1546; Sezgin ve Ünüvar, 2011: 35). Nüfusu 50.000’in altında kalan ve çoğunlukla ana ticaret ile ulaşım akslarının dışında yer alan Sakin Kentlerdeki kentsel gelişim tabii olarak kısıtlı kalacaktır. Bu durum bir bakıma kentlerin sakin kalabilmelerine olanak tanır. Buna karşılık göç olgusu, Sakin Kentler için sorun teşkil eden bir kavram olarak ele alınabilir. Türkiye’deki Sakin Kentlerin tamamı ilçe belediyesi olup nispeten küçük ölçekli kentlerdir. 2012 yılına ait ADNKS⁷ temelindeki TÜİK verilerine göre Türkiye’deki Sakin Kentlerin merkez nüfusları ortalama 10.000 dolayındadır. Yine 2012 verilerine göre Türkiye’deki Sakin Kentlerin toplam ilçe nüfusları (köy ve beldeler dahil) ortalaması ise 25.000 kadardır. TÜİK’in sağladığı nüfus verilerine göre Türkiye’deki Sakin Kentlerin geçmişteki durumlarına bakıldığında Seferihisar ve Halfeti hariç tüm ilçelerin 1970 yılından günümüze nüfuslarının azaldığı ortaya çıkar. Bu durumun temel nedeni, Türkiye’deki kırdan kente göç olgusu sonucu kırsal nüfusta görülen düşüştür zira ilçe merkezlerinin nüfusunda düşüş bulunmamaktadır. Göç olgusu Sakin Kentlerin Türkiye’deki geleceği için belirleyici bir konudur. Sakin Kent hareketinin bir başarısı da bu anlayışı benimseyen kentlerin demografik yapısını sürdürülebilir biçimde koruyabilmesi olarak değerlendirilebilir.

Türkiye’de Sakin Kent hareketinin karşılaştığı en büyük sorunlardan birinin ‘yavaş’ algısı üzerine olduğu söylenebilir. Nihayetinde Türkiye, Sakin Kentlere sahip pek çok ülkenin aksine gelişmekte olan bir ülkedir ve ‘yavaşlık’ fenomeni ilk başta ataleti çağrıştırabilir. Yavaş kavramını tanımlarken sözcüğün ataleti çağrıştırması sorunu farklı yerlerde de ortaya çıkmıştır, örneğin İspanya’daki Sakin Kentlerden olan Begur’da belediye başkanı çok kişinin Sakin Kentleri ölü kentlerle karıştırdığına değinmiştir (Pink ve Servon, 2015: 333). Türkiye’de de ‘yavaş’ kavramının ‘sakin’ sözcüğü biçiminde ifadesine rağmen bu kavram üzerindeki tartışmaların gelecek süreçte de devam edebilir.

Sakin Kentlerin üye kentteki yurttaşlar arasındaki bilinirliği de hareketin geleceğindeki bir diğer sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin Polonya’dan Birliğe ilk katılan 4 Sakin Kent üzerinde yapılan bir araştırmada; kent sakinlerinin %46’sının Sakin Kent ile kendilerini özdeşleştirdikleri, %15 kadarının Sakin Kent fikrini kabul ettiği fakat kendilerini bu fikirle özdeşleştirmedikleri, %30 kadarının ise tarafsız bir konumda olduğu ve genelde bilgi sahibi olmadığı, yaklaşık %10 kadarının ise Sakin Kente karşı çıktığı görülmüştür. Araştırmada gençlerin ve eğitim düzeyi yüksek kişilerin Sakin Kent kavramını desteklemeye daha yatkın oldukları görülmüştür (Holowiecka vd., 2011: 191). Benzer şekilde Seferihisar’da yapılan bir araştırmada ise kent sakinlerinin %26’sının Sakin Kent hakkında bilgi sahibi olmadığı, %34’ünün ise kısmen bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Aynı araştırmada eğitim seviyesindeki artışın, Sakin Kentin bilinirliği ile doğru orantılı olduğu görülmüştür (Öztürk, 2012: 145-146).

Sonuç

⁵ 6360 sayılı Kanun ile 2014 yılında belediye özelliğini kaybeden Akyaka, Sakin Kent unvanını bağlı olduğu Ula Belediyesi’ne devretmiştir.

⁶ Bilgi için bkz. www.ludlow.gov.uk/Uploads/Site817/Files/fc18apr11minutes.pdf (erişim 06.09.2015)

⁷ 2013 yılından itibaren ilçeler için nüfus verileri, Büyükşehir Belediyelerini içeren illerde merkez ilçe-köy ayrımı olmaksızın yayınlanmıştır. Bu nedenle kentsel alanı içeren merkez nüfuslarına erişilememektedir.

Dünya genelinde 16 yıl Türkiye’de ise 6 yıl gibi kısa bir geçmişe sahip olan Sakin Kent hareketi, küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmak yerel olanı korumak adına önemli bir oluşumdur. Türkiye’nin yakın çevresi olan Orta Doğu, Balkanlar ve Kafkasya’da salyangoz logosu taşıyan kent henüz bulunmamaktadır. Türkiye’de bu oluşum henüz yeni ve bilinirliği az da olsa Türkiye, 10 Sakin Kent ile dünya genelinde beşinci sırada yer almaktadır. Halen daha üye olmak için birçok kent başvuru yapmış ve sürecin sonlanmasını beklemektedir.

Türkiye’deki Sakin Kentlerin; ülke genelinde farklı bölgelere yayılmış yapısı, farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinden kentleri içermesi ve farklı siyasi partilerce idare olunan belediyeleri kapsamı özgün ve olumlu yönleridir. Türkiye’deki Sakin Kentlerin birbirinden farklı coğrafi bölgelerde olması, tamamen benzer özellikler altında tanımlanmalarını güçleştirmektedir. Bununla birlikte Sakin Kentlerde mekân üzerinde etkili faktörlerin, tarihsel süreçlerin (geleneksel Osmanlı kent yapısı gibi) ve özellikle belediye yapısının ortak olması da Türkiye’deki Sakin Kentleri bir çatı altında gruplandırmayı mümkün kılmaktadır. Çoğunlukla ana ticaret ile ulaşım akslarının dışında yer alan Türkiye’deki Sakin Kentlerin merkez nüfusunun 10.000, toplam ilçe nüfusunun ise 25.000 dolayında olduğu göz önüne alındığında bu oluşum demografik yapının korunması, göçün engellenmesi için de bir çözüm yolu oluşturabilir.

Türkiye’deki Sakin Kentlerde her ne kadar ilçelerde Sakin Kent Derneği adı altında olmak üzere çeşitli STK’lar bulunsa da bunların yapısı güçlendirilmelidir. Sakin Kentlerde kentli yurttaşların kent sorunlarına ve kent hakkına katılımının 5 yılda bir düzenlenen seçimlerde oy kullanmanın ötesinde demokratik ve sivil toplum ekseninde kurumsal düzeydeki katılımları Sakin Kentlerin de başarısı için oldukça önemlidir. Bu noktada Türkiye’de kimi başarılı kent konseyleri gibi veya örneğin İtalya’daki mahalle meclisleri gibi çeşitli yapılarda uygulanan yerel ve daha doğrudan bir demokrasi anlayışına yönelik kentli yurttaş katılımı önemli katkılar sağlayacaktır. Örneğin, Sakin Kentlerde belirli sürelerde (yerel seçimleri takiben olabilir) Sakin Kent üyeliği ile ilgili referanduma gidilmesi kent sakinlerinin bu konudaki bilincini ve yerel yönetimle uyum halinde olmasına olanak tanıyabilecektir. Sakin Kent anlayışını benimseyen kentlerin artması ve Sakin Kentlerin daha bilinen bir konuma gelmesi kuşkusuz mevcut Sakin Kentlerin başarısı ile doğrudan ilgili olacaktır.

Sakin kentlerin sürdürülebilirliği için kentteki belediye yönetimi değişikliklerinin ve siyasi konjonktürün bu yapılanmaya etkisi sınırlı tutulmalıdır. Uzun soluklu bir yolculuk olan Sakin Kent sürecinin belediyenin kurumsal vizyonu haline dönüştürülüp belediye yönetimine ve kişilere bağlı kalınmaktan kurtarılması gerekmektedir. Türkiye’deki Sakin Kentlerin farklı siyasi parti kimliği taşıyan belediye başkanlarından oluşması hareketin farklı kesimlere yayılıp siyaset üstü bir anlayış olduğunun benimsenmesi açısından olumlu bir durumdur. Bunun yanında, Sakin Kentlerde bulunan Sakin Kent Koordinatörlerinin mutlaka ehil kişilerden olması ve Sakin Kent anlayışı ile kriterleri hakkında bilinçli olması önemlidir. Belediyelerde çalışan personele Sakin Kentle ilgili rutin bilgilendirme eğitimleri yapılması ve bunun ilçelerdeki diğer kamu kurumlarına da aktarılması gerekmektedir. Başta belediye olmak üzere kamu idaresince tam olarak benimsenmemiş bir anlayışın toplumda yaygınlaştırılması oldukça güçtür.

Sakin Kentlerde denetim mekanizmasının işlerlik kazandırılması oldukça önemlidir. Tüzükte üye kentlerin 5 yılda bir denetleneceği belirtilmekle birlikte dünya genelinde bu denetim mekanizmasını kuracak İtalya merkezli bir; insan, zaman ve para kaynağı bulunmamaktadır. Bu nedenle denetim görevi Ulusal Koordinatörlüğün olduğu ülkelerde bu yapı üzerinden sağlanmaktadır. Sakin Kentler için belirli çalışma alanlarından akademisyenlerin ve ilgili kentlerin yerel yönetimlerinin katılımıyla oluşan bir denetim mekanizması kurulması gerekmektedir. Bu durum, mevcut başvuruları incelemekle yükümlü hatta başta Kuzey Kıbrıs olmak üzere Türkiye’nin yakın coğrafyaları için Sakin Kentler konusunda görev almış Seferihisar Belediyesi’nin de yükünü hafifletecektir.

Dünya genelinde hakkında daha yoğun çalışmalar yapılan Sakin Kentler, Türkiye’de nispeten az çalışılan bir konudur. Türkiye’deki Sakin Kentleri inceleyen akademik çalışmalar daha çok üye kentlerin turizmi, sürdürülebilirliği, yerel yönetimler vb. konular üzerine olmaktadır. İlk Sakin Kent Seferihisar’a nazaran diğer Sakin Kentlere ait çalışma, haber ve araştırmalar daha sınırlı düzeydedir. Seferihisar’ın yanında diğer Sakin Kentler üzerine de farklı açılardan (kentli hakları, yaşam kalitesi, katılım, göç, kırsal kalkınma, mekânsal değişim vb.) bu kentleri inceleyen akademik çalışmalara ihtiyaç vardır. Sakin Kentlerin ülkemizdeki kısa tarihinde ortaya çıkan gelişmelerin değerlendirilmesi ile bu kentlerin geleceğine dair tespit ve öneriler sunulması noktasında henüz geç kalınmış değildir.

KAYNAKÇA

- BATMAZ, Nazlı Yücel ve MUTLU, Ahmet (2013). Türkiye’de Kent Hakkı, Ankara: Orion Kitabevi.
- BAYBARS, Miray, GÜZELOĞLU, Ebru Belkis ve ÜSTÜNDAĞLI, Elif (2015). “Collaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in the Context of Cittaslow”, *Business and Economic Research Journal*, 6/1, s.125-144.
- CITTASLOW INTERNATIONAL ASSOCIATION (2014). Charter Document, http://www.cittaslow.org/download/DocumentiUfficiali/Charter_2014.pdf (20.05.2015).
- CITTASLOW INTERNATIONAL ASSOCIATION (2015a). <http://www.cittaslow.org/section/association> (20.06.2015).
- CITTASLOW INTERNATIONAL ASSOCIATION (2015b). www.cittaslow.org/section/association/philosophy (27.05.2015).
- CITTASLOW INTERNATIONAL ASSOCIATION (2015c). Cittaslow List, http://www.cittaslow.org/download/File_News_Eventi/CITTASLOW_LIST_december_2015.pdf (23.12.2015).
- DALGAKIRAN, Ahu ve DOĞRUSOY, İlknur Türkseven (2011). “An Alternative Approach in Sustainable Planning: Slow Urbanism”, *International Journal of Architectural Research*, 5/1, p. 127-142.

- DİNCER, Bülent ve ÖZASLAN, Metin (2004). "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması", Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- ERGÜVEN, Mehmet Han (2011). "Cittaslow - Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3/2, s.201-210.
- GAZETE SEFERİHİSAR (2010). "Cittaslow Yürüyüşünde Mutlu Son", (Nisan 2010).
- GÜVEN, Erdem (2011). "Yavaş Güzeldir: "Yavaş Yemek"ten "Yavaş Medya"ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi", *Selçuk İletişim*, 7/1, s.113-121.
- HOLOWIECKA, Beata, GRZELAK-KOSTULSKA, Elzbiata ve KWIATKOWSKI, Grzegorz (2011). "Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?" *Researchgate*, p.186-192.
- HONORE, Carl (2008). *YAVAŞ! Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi*, (Çev: Esen Gür), Alfa Yayınları, İstanbul.
- ITALIAN FUTURİSM (2015). The Founding and Manifesto of Futurism.
<http://www.italianfuturism.org/manifestos/foundingmanifesto/> (06.06.2015).
- KARAAHMET, Aysun ve YILDIRIM, Akın. (2013). "Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5/1, s.11-20.
- KAYA, Ozan ve YURTSEVEN, H. Rıdvan (2011). "Slow Tourists: A Comparative Research Based on Cittaslow Principles", *American International Journal of Contemporary Research*, 1/2, s.91-98.
- KİPER, Perihan (2008). Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Mekânları Ve Yitirilen Kent Kimlikleri, 2008, <http://www.kentlob.net/index.php/Kuresellesme-Surecinde-Kentlerimize-Giren-Yeni-Tuketim-Mekanlari-Ve-Yitirilen-Kent-Kimlikleri.kent>, (21.09.2008).
- KNOX, Paul L. (2005). "Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World", *Journal of Urban Design*, 10/1, p.1-11.
- KNOX, Paul L. ve Mayer, Heike. (2006). "Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World", *Journal of Urban Affairs*, 28/4, p.321-334.
- MC DONALDS (2015). <https://www.mcdonalds.com.tr/Kurumsal/Turkiyede-McDonalds/KilometreTasarlari>
- MIELE, Mara (2008). "Cittaslow: Producing Slowness against the Fast Life", *Space and Polity*, 12/1, p.135-156.
- ÖKMEN, Mustafa (2005). "Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri ve Yerel Yönetimler", Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik (Editörler), *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform*, (24), s.539-564.
- ÖZKAN, Hakkı Can (2011). *Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Ayça (2012). *Bir Yerleşim Birimi Olarak Kent Anlayışında Yeni Politika: Yükselen Değer Olarak "Yavaş Kent" (Citta Slow), Hareketi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PINK, Sarah (2008). "Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement", *Local Environment*, 13/2, p.95-106.
- PINK, Sarah ve SERVON, Lisa J. (2015). "Cittaslow: Going Glocal in Spain", *Journal of Urban Affairs*, 37/3, p. 327-340.
- RADİKAL GAZETESİ (2010) "Sakin Şehir EBSO'da Tanıtıldı", (13.01.2010). <http://www.radikal.com.tr/turkiye/sakin-sehir-ebso-tanitildi-974339/> (10.07.2015).
- RADSTROM, Susan (2011). "A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, 1/1, p.90-113.
- SEFERİHİSAR BELEDİYESİ (2011). *2010 Yılı Faaliyet Raporu*, Seferihisar.
- SEZGİN, Mete ve ÜNÜVAR, Şafak (2011). *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- SLOW FOOD INTERNATIONAL MANIFESTO (1989).
http://slowfood.com/filemanager/Convivium%20Leader%20Area/Manifesto_ENG.pdf (28.06.2015)
- TOKSÖZ, Fikret, ÖZGÜR, Ali Ercan, ULUÇAY, Öykü, KOÇ, Levent, ATAR, Gülay, AKALIN, Nilüfer (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*, İstanbul: TESEV Yayınları.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047 (14.11.2015) ve [ADNKS http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059](http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059) (14.11.2015).
- UNDP (2015). *Human Development Report 2015*, New York.